

# Božji atributi ili njegove savršenosti u teologiji Karla Bartha: Razmatranje osnovne strukture

Eric Titus

Visoko evanđeosko teološko učilište, Osijek

reveeyore@aol.com

UDK:211.2:230.2

Pregledni članak

Primljeno: 5, 2010.

Prihvaćeno: 10, 2010.

## Sažetak

*Ovo razmatranje Božjih savršenosti u teologiji Karla Bartha služi kao uvod i sažetak Barthovog stajališta na ovu temu koji možemo pronaći u Crkvenoj dogmatici II.1. Fokus ovoga članka uglavnom je na samu strukturu Barthove konstrukcije ne ignorirajući njezin sadržaj. Autor razmatra Barthovo razumijevanje Boga kao onoga koji ljubi u slobodi, opće karakteristike Barthovog razumijevanja božanskih savršenosti i detaljnije paradigmu dijalektičkog binarnog odnosa kojega Barth koristi u svojoj konstrukciji.*

Ključne riječi: *Karl Barth, Bog, Božje savršenosti, Božji atributi, dogmatika*

## 1. Uvod

Dio koji se vjerojatno najviše zanemaruje u *Crkvenoj dogmatici* Karla Bartha je razmatranje božanskih atributa.<sup>1</sup> Ipak, Barth svojim čitateljima daje jedan od najkreativnijih, najzanimljivijih i najozbiljnijih pristupa teologiji Božjih atributa. To je samo po sebi još više doprinijelo da Barthov pristup Božjim atributima ostane 'nerazriješena slagalica'.<sup>2</sup> Christopher Holmes kritički pristupajući ovoj proble-

- 1 Barth preferira termin *savršenosti* (*Vollkommenheiten*) prije negoli *atributi*. Ovaj rad uglavnom slijedi Barthov termin. Tamo gdje se ipak koristi termin *atributi* treba ga shvatiti kao sinonim *savršenostima*.
- 2 George Hunsinger, govoreći o konceptu vremena i vječnosti kod Bartha, uočava sljedeće: "Ni jedna tema kod interpretacije Bartha ne treba toliko pojašnjenja i ni jedna druga tema unutar *Crkvene dogmatike* ne zahtijeva toliko rada koliko ova tema" (Hunsinger, 14). Iako Hunsinger

matici kaže: “Kako je Barth sve ozbiljnije i znanstvenički pristupao ovoj temi, ona je sve manje pozornosti primala od strane znanstvenika.”<sup>3</sup>

Svrha ovog razmatranja je zato dvostruka: (1) iznijeti pregled osnovne strukture koju je postavio Barth u razvijanju svoje doktrine Božjih atributa kao osnovu za daljnje razmatranje i (2) čineći to donijeti doprinos dijalogu koji je toliko potreban. Njegova potrebitost se posebno odnosi na međuvjerski dijalog. Čini se da će kod ulaska u te dijaloge kršćanska zajednica trebati veće razumijevanje doktrine o Bogu, jer on ovisi o jasnoći ove doktrine. Zsigurno, Barth zajedno s njegovim razumijevanjem božanskih atributa treba biti dio toga dijaloga.

Kao posljednju uvodnu napomenu treba navesti međupovezanost (štoviše, nerazdvojitost) strukture i građe u Barthovoj teologiji.<sup>4</sup> Trebamo se, dakle, koncentrirati na samu strukturu doktrine imajući pri tome na umu da će zbog naravi Barthove metode aspekti same građe ulaziti unutar naše diskusije.

## 2. Otkrivenje i Božje biće

Barth postavlja temelje diskusiji o Božjim savršenostima svojom uvodnom tvrdnjom o Božjoj naravi (*essentia, das Wesen*), jednostavnim ‘Bog jest’ (Barth, 257, 288).<sup>5</sup> Ovdje treba naglasiti kako ovo *jest* ukazuje na to da je Božje biće označeno životom. Ova tvrdnja služi kao temelj svemu onome što slijedi s obzirom na Božje

ovdje govori o konceptima vremena i vječnosti unutar čitave *Crkvene dogmatike* zanimljivo je uočiti kako ovaj međuodnos igra važnu ulogu u Barthovoj diskusiji o božanskim atributima; konkretnije, u atributu vječnosti. Kao drugi primjer navest ćemo Eberharda Jungela. Nakon što je dotaknuo početak strukture Barthovog sustava atributa (Bog kao onaj koji ljubi u slobodi), vraća pozornost natrag prema svojoj glavnoj tezi: “Bilo bi uputno u detalje razmotriti Barthov izvještaj o ‘Božjem biću kao onome koji ljubi’ i ‘Božjem biću u slobodi.’ Ali ono što je rečeno do sada zadovoljavajuće je s obzirom na naš cilj” (Jungel, 82).

- 3 U istom članku Holmes kaže: “Djelo C. D. Osthövenera je jedino izdano znanstveno djelo na tu temu.” Nadalje Osthövenner, *Die Lehre von Gottes Eigenschaften bei Friedrich Schleiermacher und Karl Barth* (Berlin, de Gruyter, 1996) ne samo da je jedino djelo na tome području, već je i izvan tiska još od 2002. Ova činjenica, zajedno s nedostupnošću literature onima koji ne čitaju njemački, sužuje izbor mnogim znatiželjnicima. George S. Hendry je također donio doprinos temi božanskih savršenosti kod Bartha, iako je njegov rad bio ograničen na diskusiju o božanskoj slobodi kod Bartha (Hendry, 229-241).
- 4 Kao što Barth sam kaže, u više navrata i mjesta: “distinkcija između strukture i građe ne smije uključiti nikakvu razdvojenost” (Karl Barth, CD I.2, 492-493).
- 5 Englesko izdanje *Crkvene dogmatike* od ovog će dijela nadalje biti citirano bez kurziva kao na primjer 257. Njemačko izdanje bit će citirano u italiku kao primjerice 288. Svi citati od Karla Bartha osim četvrtoga dolaze iz *Chruch Dogmatics* II.1 i *Kirchliche Dogmatik* II.1. Svi citati su u originalnom stanju i zbog toga njihov jezik ostaje u izvornom imeničnom rodu. U ostatku rada pokušalo se koristiti jezik koji je neutralan s obzirom na rod.

biće ili Božje savršenosti koje su u stvari dijelovi ili elementi Božje naravi. Bog jest i on je život. Narav Božjeg života susreće se na jedan jedini način i samo na taj način, odnosno “tamo gdje Bog radi s nama kao Gospodin i Spasitelj, ili se uopće ne susreće.” Ovo nam govori kako čovječanstvo spoznaje Boga tako što Bog samoga sebe daje upoznati čovječanstvu. Također “Bog svoje pravo biće, svoju srž nije uskratio čovječanstvu.”

Ono što je značajno za obje tvrdnje jest to da Barth simultano i povezano uvodi “djelo otkrivenja”. Božje otkrivenje je Božje djelo. Time Barth želi izbjeći svaku zbrku. Božje djelo nije opća stvar koju možemo pomiješati ili razvodniti. Djelo otkrivenja je u stvari “poseban događaj koji ne možemo usporediti ni s jednim drugim događajem u prirodi ili ljudskoj povijesti.” Za Bartha ovaj je događaj u osobi i djelu Isusa Krista te Svetome Pismu kao svjedoku ovoga događaja. U ovome događaju “Bog je onaj tko on jest” i zato je u činu otkrivenja Bog otkriven onakvim kakav on jest (Barth 262, 294). Kao što je taj događaj drugačiji od svih drugih događaja, tako je i Božji čin otkrivenja potpuno drugačija radnja. Ipak u događaju kao i u djelu u kojem je Bog samo – odijeljen, Bog je još uvijek “povezan s njim”, iako ostaje u svojoj samo – razlici (Barth 264, 296).<sup>6</sup> Nadalje, ta razlikovnost tvori “dokaz i autoritet” Božjeg otkrivenja kao i “činjenicu da je Božje biće događaj, događaj Božjeg djela... što znači da je to njegova osobna, svjesna, voljna i izvršna odluka. Njegova je to vlastita odluka i stoga neovisna o odlukama po kojima mi vrednujemo naše postojanje” (Barth 271, 304).

Sve je ovo od posebne važnosti za Bartha u pripremi diskusije o Božjim savršenostima. U Božjem djelu jasno vidimo Božje biće, jer je jedino Bog “u svojem djelu onaj koji jest” (Barth 272, 305). Tek po Božjim djelima možemo razumijevati Božje biće. Sve dok je pogled ispravno fiksiran možemo izbjeći pogrešna razmišljanja o Božjim savršenostima koja često puta postaju “otvorena ili skrivena razmišljanja o nama” (272, 305).

Kao sažetak rečenog do sada, kao i pripremu za sljedeće poglavlje, treba uočiti sljedeće: (1) Bog jest. (2) Božje biće je događaj i događaj Božjeg čina ili dijela (*Gott ist in seiner Tat. KD II.1, 305*). (3) Božji događaj, djelo i sukladno tomu – biće, se razlikuju od svih drugih po Božjoj slobodnoj odluci. (4) Božji događaj kao i djelo nisu generalni, već partikularni pojmovi, njihova posebnost je u osobi i djelu Isusa Krista. (5) Božja djela kao zasebnosti uključuju ideju Božjih savršenosti koje se razlikuju od stvorenja. *Kao sažetak svega možemo reći kako Božje djelo otkriva “Božje biće kao onoga koji ljubi u slobodi.”* Ova tvrdnja označava temeljnu postavku koja nas vodi u prvi dio Barthove diskusije o savršenostima. Ovo je temelj Barthove diskusije o Božjim savršenostima.

6 Također (Jünger, 39).

### 3. Bog kao onaj koji ljubi u slobodi

Od tvrdnje koju Barth nastoji uspostaviti u prvom dijelu §28 *Crkvene dogmatike II.1* "Božje biće kao ono koje ljubi u slobodi," nastavlja dalje. Zajedno sa željom da zadrži svoju početnu tvrdnju kao jedinstvenu cjelinu, mora krenuti u drugi korak svoje formalne konstrukcije. Ovo uspijeva tako što najprije govori o "Božjem biću kao onome koje ljubi" i zatim o "Božjem biću u slobodi." Ovdje je potrebno dati određenog mjesta razmatranju Barthove građe, odnosno sadržaja koji govori o ljubavi kao Božjoj naravi i Božjem životu, i to u onim aspektima u kojima on u formalnom dijelu veže savršenosti ljubavi ili slobode.

#### 3. 1. Bog je onaj koji ljubi

Bog je očitovan čovječanstvu u Božjem otkrivenju i u tome otkrivenju Bog otkriva tko Bog jest. Ono što je čovječanstvu jasno vidljivo u ovome djelu otkrivenja je "da Bog traži i stvara zajedništvo između sebe i nas" (Barth 273, 307). U stvari Barth kaže sljedeće:

U sebi, od početka do kraja, uvijek će biti ovo i ni jedno drugo zajedništvo. Bog želi i ne čini ništa drugo, već samo jednu stvar – tu jednu stvar. Ta jedna stvar koju on želi i čini je blagoslov Božji, onaj koji razlučuje njegovo djelo kao božansko, a potom i njegovu osobu kao božansku. Ta jedna stvar je dakle božanska, Θεϊον, narav Božja u otkrivenju njegovog imena, koje je subjekt našega interesa. Ovo znači da ćemo u Bogu samome, u njegovom vječnome biću, pronaći ništa drugo doli tu jednu stvar (Barth 275, 308).

Ovo slobodno Božje samoispužanje prema zajedništvu s čovječanstvom je čin samodostatnog Boga koji nije u potrebi za zajedništvom izvan sebe, a koji ipak ne samo da traži, već i stvara to zajedništvo kao i uvjete unutar kojih se ono može ostvariti. Barth opisuje kako se u činu Božjeg sebedarja čovječanstvu "jasnije može razumjeti Božje biće kao ono koje ljubi... njegovo djelo je djelo onoga koji ljubi" (Barth 275, 308).

Gledajući s aspekta materije ili građe ova ljubav se sastoji od četiri stvari. Prvo, Božja ljubav kao posljedicu ima traženje i stvaranje zajedništva s čovječanstvom. Drugo, to zajedništvo uspostavlja Bog bez ljudske zasluge ili vrijednosti za takvo zajedništvo. Treće, ta ljubav je u sebi i po sebi do kraja ostvarena po Božjoj volji i svrsi. Konačno, postoji određena nužnost koja proistječe iz ove ljubavi, "jer je ona biće, esencija i narav Božja. Ali upravo iz toga razloga ona je i slobodna od svake nužnosti s obzirom na svoj objekt. Prema svojem otkrivenju Bog voli nas i voli svijet" (Barth 280, 314).

Ako Božje biće *jest* ono koje ljubi, Barth bi također htio da čitatelji razumiju kako je Bog onaj koji ljubi u *slobodi*. Ovo donosi drugu polovicu drugog stupnja Barthove konstrukcije u obzir, "Božje biće u slobodi."

### 3. 2. Bog u slobodi

Bog pripada sebi i neovisan je o bilo kome ili o bilo čemu. “Božje biće kao ono koje živi i ljubi je biće u slobodi” (Barth 301, 338). Ovu slobodu karakterizira ideja kako je Bog neovisan o vanjskim utjecajima, a jedino ovisan o svojim vlastitim odlukama, izborima, volji i djelima” (Barth 301, 338). Božanska je sloboda po Barthu karakterizirana pozitivnim i negativnim polom. Sa strane negativnog pola Božja sloboda je bez limita, bez granica, bez restrikcija i bez uvjeta. Ali te ‘negativne’ karakteristike možemo primijeniti samo na ono što je izvan božanskog. Kakogod, taj negativni aspekt značajan je ukoliko dopušta izlaganje stvaranja, providnosti, svemoći i vječnosti. Barth naglašava kako bez tih negativnih aspekata bića ne mogu razumjeti te ideje (Barth 302-03, 340).

Barth ne želi veliki naglasak staviti na negativni pol. Pozitivni je pol, kao sastavni dio Božje esencije, mjesto gdje treba staviti naglasak. Ovaj pozitivni aspekt upućuje prema Božjoj samoutemeljenosti, samoodređenosti, samomotivaciji, samoovisnosti, slobodnoj volji i slobodnoj odluci. Zajedno u negativnom i pozitivnom aspektu Bog se u potpunosti samo-razlikuje i zato je slobodan biti ili ne biti “poput stvarnosti drugačije od njega” (Barth 304, 342). To je Bog izražen u slobodi, Bog *ens a se*. Ovakvo razumijevanje Božje slobode vodi u ono što Barth zove druga propozicija Božje ‘sterilnosti’: “Činjenica da je Bog neovisan o bilo kojoj stvarnosti samo po sebi ne kreira Božju slobodu već njegovo samodjelovanje” (Barth 308, 346).

Ova apsolutna Božja sloboda zato nije izražena samo unutarnjom transcencijom već i slobodom izraženoj u Božjoj imanenciji:

Samo po Božjoj apsolutnosti shvaćenoj na pravi način može se ne samo razumjeti njegova sloboda da transcencijom nadiđe sve ono što je drugačije od njega, već također i njegovu slobodu da bude imanentan unutar toga i po takvoj dubini imanencije koja jednostavno ne postoji u zajedništvu drugih bića. (Barth 313, 352)

Ovim se želi reći kako je Bog slobodan, što bi značilo da je slobodan otkriti sebe u činu otkrivenja. Bog je apsolutno slobodna ljubav. Bog je u potpunosti slobodan živjeti. Bog je potpuno slobodan prakticirati svoju slobodu u svojem životu i svojoj ljubavi. U tome življenju, ljubavi i slobodi postoji distinkcija u integraciji, perihoretska interakcija kao i esencijalna povezanost ovih koncepata. Barth jednostavno i elokventno opisuje ovu međuigru kada kaže:

Ovdje se ne radi o tome da Bog prvo živi, a potom ljubi. Već Bog ljubi i u tome činu živi. Ako smo interpretirali Božji čin kao božanstven i njegovu božanstvenost kao Božju slobodu, ne možemo pod tom slobodom Boga razumjeti drugačije već kao onoga koji ljubi (Barth 321, 361).

Ovo je dakle diskusija na kojoj Barth temelji svoj govor o Božjim atributima ili

njegovim savršenostima. Bog živi u svojoj ljubavi koja se izražava u slobodi. To znači kako je “Božje biće sadržano u činjenici da je Bog onaj koji ljubi u slobodi” (Barth 322, 362). To je Božja savršenost.

#### **4. Božanske savršenosti: neke karakteristike**

Tek na ovome mjestu razgovor o Božjim savršenostima može započeti. Budući da je Bog (Bog je život) onaj koji ljubi u slobodi, Barth govori o Božjim savršenostima (*Vollkommenheiten*) u odnosu na Božju savršenost (*Vollkommenheit*). To sve skupa znači da sve Božje savršenosti upućuju nazad prema ljubavi i slobodi koje su povezane unutar Božjeg bića. Međutim, prije negoli počnemo govoriti o savršenostima koje su vezane uz savršenost “Božjeg bića kao onoga koji ljubi u slobodi”, trebamo reći nešto o Barthovom generalnom stavu o božanskim savršenostima.

##### **4. 1. Funkcija slave**

Jedan od najkompleksnijih aspekata kod Barthovog generalnog uvoda je način na koji on u sve ovo uklapa koncept slave. Ono što je obično nevjerovatno izbalansiran i uvjerljiv prikaz božanskih savršenosti postaje svojevrsna enigma. Izjava da je Bog Gospodin slave je ustvari alat koji Barth koristi kako bi spriječio dvije greške koje se obično javljaju u odnosu na savršenosti ili, točnije, božanske savršenosti.

Prva greška je da se Gospodin odvajaju od same slave, odnosno time da on postaje Bog koji je Gospodin slave. U ovome slučaju Gospodin je osiromašeno biće jer se savršenosti vide primarno kao božansku ekonomiju koja božansko biće povezuje sa svijetom. Slava božanskih savršenosti je na taj način reducirana na čistu ekonomiju ili kauzalnu slavu i nije smještena u samu božansku realnost ili Božji život (Barth 324-5, 364-5).

Druga pogreška je da slava postaje koncept bez Gospodina. Savršenosti su u ovome slučaju reducirane na čistu “zbirku moćnih potencija po kojima čovjek biva okružen... (i tada) u svima njima susreće se sa božanskim” (Barth 325, 366). Barthova namjera očituje se u zbijenom sažetku u kojem donosi sljedeće tvrdnje: (1) “On (Bog) ne pretpostavlja njih (savršenosti) samo u vezi sa svojim samootkrivenjem svijetu, već kao one koje sačinjavaju njegovu vječnu slavu,” i (2) “od jednake je važnosti interpretirati Božju slavu i njegove savršenosti, ne u njima i za njih, već kao slavu Gospodinovu koji je jedini sposoban uspostaviti, očitovati i potvrditi ih kao pravu slavu” (Barth 327, 367).<sup>7</sup>

7 Ovaj se citat odnosi na obje stavke, prvu i drugu.

Dio teškoće sa razumijevanjem funkcije slave leži također u poteškoćama koje nastaju kod prijevoda Barthove igre riječima na početku odjeljka. Postoji jedan maleni propust na engleskom jeziku koji ipak utječe na smisao onoga što Barth pokušava izreći. Usporedimo, primjerice, sljedeće:

U ovoj doktrini trebamo dosegnuti uvid po kojemu Bog – i ovdje njemački jezik nudi mogućnosti izričaja koje drugi jezici nemaju – nije samo Gospodin (*Herr*), već Gospodin slave (*Herrlichkeit*), a s druge strane, sva slava je slava Gospodina Boga (*die Herrlichkeit Gottes des Herrn*).

U ovoj doktrini na umu trebamo imati realizaciju kako Bog – njemački jezik ovdje nudi mogućnosti izričaja koje drugi jezici nemaju – nije samo Gospodin (*Herr*), već jer je slavan (*herrlich*), sva slava (*Herrlichkeit*) je slava Božja (*die Herrlichkeit Gottes*) ili Gospodinova (*des Herrn*) (Barth 324, 364).<sup>8</sup>

Prvi prijevod ispušta ‘jer je slavan’. To u najmanju ruku mijenja oblik Barthove igre riječi. Na prvi pogled ovo ne izgleda značajno. Međutim, srž Barthove zabrinutosti o kojoj je ranije bilo riječ sadržana je u ovoj izjavi te je njezina konstrukcija na taj način ugrožena. Ova izjava integrira sljedeće: ako je Bog Gospodin (uopće) tada je i Bog slavan; Bog je Gospodin i kao takav slava je slava Gospodina Boga; i Bog je također Gospodin slave. Takva upotreba slave čuva Božje savršenosti nasuprot dvije slabosti koje Barth nastoji izbjeći. Prvotni prijevod ne sadrži takvu konstrukciju. Slava Gospodina Boga na taj način je konstrukcija putem koje se nastoji izbjeći mogućnost redukcije božanske savršenosti s jedne strane i božanskih savršenosti s druge. Slavu ne možemo odvojiti od Boga ni Boga od slave.

Na kraju treba iznijeti završnu opasku koja se odnosi na Holmesovo razumijevanje funkcije slave. Holmes kaže kako je “Barthovo rješenje problema najjašnije u njegovom razlaganju božanske slave. Ono je najviši horizont u doktrini o božanskim atributima” (Holmes 209). Holmes nastavlja govoreći kako je “slava polazna točka u njegovom razumijevanju božanskih savršenosti...” kao i “glavna savršenost” (Holmes 211). Treba reći kako je teza ovoga članka s obzirom na božansku slavu drugačija. Božanska slava nije temelj ni polazišna točka Barthovog razumijevanja božanskih savršenosti, već radije dio jednoga drugog projekta.<sup>9</sup>

8 Drugi prijevod je autorov.

9 Čini se da je ovdje osnovni problem to što Holmes započinje svoju analizu sa §29 “Božje savršenosti” u CD II.1, 322. Međutim, savršenosti se najbolje mogu razumjeti (kao što Holmes sam uočava na stranici 209) u svjetlu cjelovitije doktrine o Bogu. Da bi potpunije razumjeli konstrukciju kojom se Barth bavi §28 je bolja početna pozicija. U stvari Holmesov rad obuhvaća *Crkvenu dogmatiku* od 329 do 642 što je tek zaključak o Božjim savršenostima.

#### **4. 2. Jedinstvo i višestrukost**

S obzirom na savršenosti Barth se također mora pozabaviti idejom višestrukosti s jedinstvom i jedninom. Barth počinje sljedećim:

Jedna Božja savršenost, njegova ljubav u slobodi je živjela po njemu i na taj način poistovjećuje se s mnoštvom različitih tipova savršenosti. Ne postoji mogućnost poznavati savršenog Boga bez poznavanja njegovih savršenosti. Obrnuto je, također, istina: poznavanje božanskih savršenosti moguće je jedino poznavanjem savršenog Boga, njegove ljubavi u slobodi (Barth 322, 362).

Tako su savršenosti višestrukosti i različitosti koje čine jedinstvo božanske savršenosti koja je ljubav u slobodi. Te savršenosti nisu bogatstvo koje Bog posjeduje, već prije bogatstvo koje Bog jest u samome sebi (Barth 331, 372). Savršenosti, kao bogatstvo Božje esencije, ne mogu biti razdijeljene, podijeljene i reducirane. One se "ne mogu razlagati" i "svaka savršenost u Bogu nije ništa drugo doli Bog sam i sukladno tomu ništa drugo doli svaka druga savršenost" (Barth 333, 374). Budući da su savršenosti u svojoj višestrukosti perihoretski povezane sa Božjim savršenstvom u jedinstvu, one pripadaju samo Bogu; one su savršenosti jedino božanskog bića (Barth 331, 372).

Ovo također nužno znači da božanska savršenost nema temelja u savršenostima izvan Boga. Bog nije dio generalnih osobina kao što su milost, svetost, milosrđe i slično. Nadalje, Božje savršenosti svoj temelj imaju u Božjoj naravi i njegova narav ne participira u naravima drugih (Barth 333, 375). Bog nije izvod onoga što znači biti svetim, Bog je svet u sebi i od sebe i treba razumjeti kako "Bog ne posuđuje izvana ili od nekoga drugog ono što on jest" (Barth 334, 375). Njegove savršenosti nisu posuđene, dijeljene ili pronađene. One su od početka do kraja savršenosti božanske savršenosti.

Svaki drugi pokušaj svrstavanja ili razumijevanja Božjih savršenosti može voditi u krivom smjeru. Kao što Barth kaže: "pravi put razumjet će Božje attribute kao one koji pripadaju samo Božjem biću i u skladu s tim njegovom životu ili drugim riječima njegovoj ljubavi u slobodi" (Barth 337, 379).

Prije negoli prijeđemo na sljedeću karakteristiku božanskih savršenosti treba naglasiti kako Barth sa jednom težinom priznaje ograničenost ljudskog jezika koja zahtjeva odvojeno razmatranje Božje naravi. Ipak, on naglašava kako trebamo biti svjesni da takva podjela ne postoji unutar Božje naravi. Božja je narav jedinstvena. Ova je činjenica naglašavana ponovno i ponovno u svakoj diskusiji i svakoj savršenosti, u svakoj onoj koju Barth vidi kao dio nedjeljive Božje naravi, svakoj onoj koja ukazuje ka višestrukosti, otkriva, izlazi iz i vraća se nazad u božansku jedinstvenu i ujedinjenu narav. Sa ovim razumijevanjem možemo prijeći na sljedeću točku u našoj diskusiji.



#### 4. 3. Perihoreza i binarnost

Sada se možemo osvrnuti na Barthovu konstrukciju koja je vezana uz perihoretsko i binarno zajedništvo unutar božanskih savršenosti. Jednostavnije rečeno: “Božja sloboda nije manje božanska od njegove ljubavi. I Božja je ljubav u stvari jedino onda božanska kada se odvija u njegovoj slobodi” (Barth 351, 395). Ova igra riječi jasnija je u sljedećem: “moramo prepoznati i razumjeti sve njegove savršenosti kao savršenosti njegove ljubavi” (Barth 351, 394). Isti reciprocitet trebamo primijeniti i na slobodu.

Savršenosti su podijeljene u šest binarnih relacija od kojih tri pripadaju božanskoj ljubavi i tri božanskoj slobodi. Ovi odnosi mogu se vidjeti u shematskom prikazu koji se nalazi na kraju ovoga rada. Milost i svetost, milosrđe i pravednost, strpljenje i mudrost povezani su sa božanskom ljubavi. Jedinstvo i sveprisutnost, postojanost i svemoćnost, vječnost i slava povezani su sa božanskom slobodom. Unutar ove binarne strukture postoje i podstrukture. Primjerice, unutar binarnog odnosa milosti i svetosti, koja je vezana za božansku ljubav, ostaje dijalektička tenzija. Tako se, na primjer, unutar božanske savršenosti ljubavi, milost i svetost mogu dalje izraziti kao milosrđe i pravednost; milosrđe i pravednost kao milost i svetost; milost i svetost kao strpljivost i mudrost; strpljivost i mudrost kao milosrđe i pravednost i tako dalje. Ista konstrukcija javlja se i kod božanske savršenosti slobode. Primjerice, imamo jedinstvo u paru sa sveprisutnošću i to tako što jedinstvo izražava božansku slobodu dok sveprisutnost unosi dijalektičku igru ljubavi unutar božanske slobode u isto vrijeme bivajući božanskom savršennošću

Prikaz perihoretskih odnosa božanskih savršenosti u *Crkvenoj dogmatici*



slobode. Isto se događa u odnosu postojanosti i svemoćnosti kao i vječnosti i slave. Također možemo reći kako savršenosti božanske ljubavi kao i one božanske slobode kao cjelina također izražavaju isti oblik perihoretskog odnosa. Svaki od tih međuođnosa ulazi u međuiđru i ukazuje prema temeljnoj tvrdnji kako je Bog onaj koji ljubi u slobodi. Iz ovoga proizlazi esencija Božjeg života kao onoga koji živi ljubeći u slobodi.

## 5. Šest binarnih odnosa

Razlog zbog kojeg su pojedini parovi formalno povezani jedan s drugim i njihovom specifičnom savršenošću, bilo ljubavi ili slobode, jest sljedeća točka diskusije. Razmatranje svakog binarnog odnosa ići će onim redom kojega predlaže Barth.

### 5. 1. Prvi binarni odnos: milost i svetost

Prvi binarni odnos koji ćemo promatrati unutar savršenosti božanske ljubavi jest milost i svetost. Božanska milost u ovome je binarnom odnosu u tandemu sa svetošću, jer milost "stoji direktno nasuprot koncepta božanske svetosti, kontrolirana je i pročišćena njome" (Barth 353, 396). Milost je savršenost božanske ljubavi jer ona ne samo da stvara i traži zajedništvo sa stvorenjem, već to čini bez uvjeta ili zasluge na strani čovječanstva. Postoji iskorak Boga prema čovječanstvu, ali on je ostvaren "ne u ravnopravnosti, već u ispružanju" i zato "se činjenica Božje milosti sastoji u tome što se on ispruža: on, koji je u stvari jedini u stanju ispružiti se" (Barth 354, 398). Budući da je Bog toliko milostiv i djeluje s obzirom na svoju narav, Bog "sebe razlučuje od stvorenja po svojoj milosti" (Barth 357, 401). Barth navodi sljedeće:

Ovakog Boga ljubi. Na ovaj način on traži i stvara zajedništvo između sebe i nas. Po ovoj posebnosti mi prepoznamo božanstvenost njegove ljubavi. Jer na ovaj način, milostivo, Bog ne samo da djeluje prema svome stvorenju, već jest u sebi od vječnosti do vječnosti (Barth 357, 401).

Na ovaj je način povezana savršenost milosti prema božanskoj ljubavi. Ali budući je milost Božja iznad našega razumijevanja i budući naša osobina milosti ne može obuhvatiti ono što je Božja milost, Barth je duboko uvjeren da se ljudsko razumijevanje, spoznaja i jasnoća ovoga koncepta uvijek mora proširivati u vjeri. Upravo zbog toga, komplementarna savršenost ovog binarnog odnosa, svetost, treba biti istražena. Radeći to, Barth želi da čitatelj razumije da on ovdje ne govori o nečemu novom, različitom, suprotnom ili suprotstavljenom. Upravo ovdje Barth objašnjava svoju metodu:

Istu proceduru, u svim njezinim detaljima, trebamo primijeniti i u svakom

sljedećem koraku. Iz tog razloga učinit ćemo distinkciju koja se ne osvrće prema drugom faktoru s obzirom na prvi, već jednostavno želimo prepoznati ono što ima svoju jasnoću i puninu koja je u Božjem jedinstvu. Stoga mi ne činimo veliku promjenu u temi kada govorimo o Božjoj svetosti. Mi jednostavno nastavljamo govoriti o Božjoj milosti (Barth 359, 403).

Svetost je navezana na milost zato što u Božjem milosnom i ljubećem iskoraku prema stvorenju, Bog ostaje drugačiji od svih ostalih u svojoj milosti te stoga i u svojoj ljubavi: “Božje biće i njegova ljubav odvojeni su od svake druge ljubavi po Božjoj svetosti” (Barth 359, 403).

Božja svetost ukazuje na to da Bog čak i u svome milosnom iskoraku unutar ispružanja to čini tako što ne kompromitira svoju božansku narav. Bog “ostaje vjeran sebi i svoju volju čini autoritativnom” (Barth 360, 404). Konačno, milost i svetost u paru su zajedno zato što se: “Božja svetost nalazi u jedinstvu njegove osude zajedno s milošću. Bog je svet zato što njegova milost sudi i njegova osuda je milosna” (Barth 363, 408).

### **5. 2. Drugi binarni odnos: milosrđe i pravednost**

Način na koji Barth želi poistovjetiti savršenosti vidljiv je u sljedećem binarnom odnosu između milosrđa i pravednosti. “Zaključak u prvom binarnom odnosu trebamo primijeniti i na drugi i treći: ideja nije u tome da sa svakim binarnim odnosom dodajemo nešto novo, već da kontinuirano govorimo istu stvar... ali u drugačijem obliku” (Barth 368, 414). Milosrđe je povezano s milošću utoliko koliko je ono izraz Božje dobrote u njegovom iskoraku prema čovječanstvu. Božja milost je milosrdna, ne samo u činjenici da Bog može slobodno i u ljubavi iskoračiti prema čovječanstvu, već i u tome da Bog može i ima “spremnost dijeliti u suosjećanju katastrofu drugoga, spremnost koja izvire iz najdublje srži njegove naravi i koja pečati cijelo njegovo biće i djelovanje” (Barth 369, 415). Bog ne samo da ima suosjećanje za situaciju čovječanstva, već, također, Bog želi i hoće maknuti katastrofu u kojoj se čovječanstvo nalazi. Ovo nam govori “kako je milosrdni Bog započeo djelovanje u našu korist kako u slobodi tako i u sili” (Barth 374, 421).

Pristupajući problematici na takav način, Barthov poredak prioriteta evanđelja pred zakonom dolazi do izražaja. Kao što milost prethodi svetosti, tako i milosrđe prethodi pravednosti. Kao što Barth konstatira: “Mi ne možemo govoriti o Božjoj pravednosti koja se toliko ističe u Bibliji, ako prethodno nismo uzeli u obzir Božje milosrđe” (Barth 376, 423). Zbog ekonomije Božjeg otkrivenja, milost i milosrđe imaju prioritet, ali oni ne postoje bez svetosti i pravednosti.

Božja pravednost je “predodređena ljubavlju te na taj način milošću i milosrdem Božjim” (Barth 376, 423). Također treba reći da, kada bi ljubav, milost i milosrđe bile odsječene od svetosti ili pravednosti, tada one više ne bi bile savršenosti koje pripadaju božanskoj naravi.

### 5. 3. *Treći binarni odnos: strpljenje i mudrost*

Ovo sve skupa vodi prema zadnjem binarnom odnosu unutar savršenosti božanske ljubavi, odnosu između strpljenja i mudrosti. Otpočinjući izlaganje o strpljivosti i ljubavi, Barth podsjeća svoje čitatelje da ne ostavljaju za sobom milost i svetost kao ni milosrđe i pravednost, već ih “potvrđuju na jedan novi način” (Barth 407, 458). Ovdje se također radi o “posebnoj savršenosti ljubavi i u skladu s tim savršenosti Božjeg bića” (Barth 407, 458). Strpljenje je posebna savršenost po tomu što Bog po njoj daruje prostor i vrijeme u kojemu čovječanstvo egzistira. Ljubav je demonstrirana u strpljenju zato što je Bog u vremenu i prostoru dopustio “postojanje stvarnosti paralelno s njegovom” (Barth 410, 461). To znači da ljubav ne zaklanja ili guta čovječanstvo, već mu dozvoljava postojanje. Kada strpljivost ne bi bila među savršenostima božanske ljubavi, božanska ljubav ne bi bila Božja ljubav, jer bi čovječanstvo bilo zahvaćeno ili uništeno, ili bi mu bila zabranjena sloboda postojanja kao posljedica ‘božanske’ nestrpljivosti. Ali to nije slučaj unutar božanske ljubavi koja mora biti prakticirana u strpljenju.

Strpljivost ide uz mudrost, ali kao i u drugim binarnim odnosima “na takav način da se ne može podići nikakva materijalna antiteza prema ideji druge kategorije” (Barth 422, 475). Mudrost je u paru sa strpljivošću zato što Bog daje vrijeme i prostor čovječanstvu kako bi postojali (i mogli odgovoriti božanskoj ljubavi); razumijemo da je Božja strpljivost mudra. U ljubavi ne samo da Bog zna ono što želi, već i zašto želi to što želi, i to je mudrost. Bog zna u potpunosti “zašto je milostiv i koji je konačni ishod njegove milosti”, i to je mudrost, također (Barth 424, 478). Bog nije hirovit. On ne postoji niti postupuje iz hira, reakcije ili slučajnosti; to znači da je Bog mudar. Bog je mudar u onoj mjeri u kojoj je milostiv i milosrdan, svet i pravedan. Ponovno, kada Bog ne bi bio mudar i kada njegova mudrost ne bi bila povezana sa savršenošću njegove ljubavi, Bog ne bi bio milostiv i milosrdan, svet i pravedan. Mudrost je u paru sa strpljivošću jer:

Bog sam je istina i jasnoća koja opravdava, potvrđuje i dokazuje samoga sebe, on može dopustiti vrijeme, prostor i postojanje drugima uz sebe bez kolebljivosti, opasnosti ili nevjere, kao Gospodin drugih kraj sebe i na slavu svoje vlastite uzvišenosti. I on čini sve to u istoj istini i jasnoći. Na ovaj način njegova mudrost daje smisao njegovoj strpljivosti i uzdržljivosti (Barth 472, 481).

Mudrost, dakle, upućuje prema značenju strpljenja. Strpljivost nije usputna, već svoj temelj ima u nutрини božanskog bića u čemu leži značenje i svrha strpljenja. Ponovno, mudrost znači da je Bog onaj koji ljubi u slobodi.

### 5. 4. *Četvrti binarni odnos: jedinstvo i sveprisutnost*

Sada ćemo osvrnuti našu pozornost na drugi pol savršenosti, to su savršenosti božanske slobode. Barth potvrđuje narav svoga formalnog sustava kada kaže: “dok smo govorili o božanskoj ljubavi već smo govorili o božanskoj slobodi”

(Barth 440, 495). Na taj način govoreći, Barth potvrđuje jednu Božju savršenost koja je inherentna sa svim božanskim savršenostima i kaže sljedeće:

Božanska narav Božje slobode sastoji se i potvrđuje sebe u činjenici da čak u svojoj slobodi, kao onaj koji je slobodan, Bog je onaj koji ljubi. Bog je jedan. On je konstantan i vječan u sebi i u svim svojim djelima. To je njegova sloboda (Barth 441, 496).

Iz toga razloga priliči da Barth svoju diskusiju o drugoj grupi binarnih odnosa božjih savršenosti otpočne sa savršenošću jedinstva koje dolazi u paru sa sveprisutnošću (paralelom ljubavi), a sve skupa nalazi se unutar savršenosti božanske slobode. Jedinstvo je sačinjeno od koncepta jedinsti (*singularitas*) i jednostavnosti (*simplicitas*). U prvom redu to znači da ne postoji nitko poput Boga; ili, drugim riječima, ne postoji nitko od njegove vrste. Bog je jedinstven u naravi, u svojoj savršenosti kao i u svojim savršenostima (Barth 442-3, 498-9). U svojoj jednostavnosti Bog je nedjeljiv, to znači da je Bog u svojoj esenciji sačinjen jedino i striktno od sebe samoga. Bog ne može biti reduciran na nešto što on nije. Jedinstvo zato vidimo u ove dvije ideje: jedinsti i jednostavnosti. Za Bartha ova tvrdnja znači da "Božje jedinstvo možemo zvati osnovnom postavkom doktrine o Božjoj slobodi" (Barth 445, 501).

Partner u ovome binarnom odnosu je sveprisutnost i za Bartha Bog može biti svugdje prisutan samo po svome jedinstvu. Formalan odnos između sveprisutnosti i božanskog jedinstva Barth opisuje na ovaj način:

Koncept Božjeg jedinstva kao takvog čini se da ne opisuje Božje biće kao što ga opisuje ljubav. Koncept Božje sveprisutnosti čini to bez ikakvih nejasnoća i kada se ovaj termin povezuje sa božanskim jedinstvom, drugi koncept čini isto (Barth 462-3, 520).

Na strani slobode sveprisutnost doprinosi jasnoći ljubavi Božje koja se ostvaruje u slobodi Božjeg jedinstva. Budući da Bog ljubi, Božja sveprisutnost znači da Bog može i jest omogućio u svojoj slobodi supostojanje čovječanstva i stvorenja s njegovom prisutnošću. Postojanje drugih realnosti ne ograničava ili sužuje narav božanskog bića ni na koji način. Međusobni odnos ovih supostojećih realnosti razumijeva se u terminu prostornosti. Bog je prostorno biće i to u onoj mjeri u kojoj Bog može biti: "posjeduje mjesto, svoje vlastito mjesto ili, mogli bismo reći, zasigurno njegovo vlastito mjesto" (Barth 468, 527). Barth razlučuje Božju prostornost od svih drugih prostornosti na ovaj način:

Božju prostornost moramo razlučiti od prostornosti svakoga drugog bića po tome što je to prostornost božanskog bića i da poput svih ostalih božanskih savršenosti identično je s tim bićem. Bog je prostoran kao onaj koji ljubi u slobodi i zbog toga poput sebe samoga (Barth 470, 529).

S obzirom na ovo, treba razumjeti i to da Bog posjeduje ne samo božanski pro-

stor, već stvara i posjeduje sve prostore koje je Bog stvorio i dopustio u ljubavi i svojoj slobodi supostojanje uz božanski prostor i prisutnost. "Ne postoji mjesto gdje Bog nije, ali on nije bilo gdje" (Barth 471, 530).

Budući da je Bog prisutan, ovo uključuje odnos kako distinkcije tako i blizine. Bog nije spojen sa stvarima kojima je blizak, u tome leži distinkcija, ali je s druge strane blizak stvarima među kojima je prisutan. Odnos prostornosti je također važan. Nije Bog onaj koji, takoreći, "stoji" u ljudskom prostoru, već je prije čovječanstvo ono koje stoji u Božjem prostoru (Barth 476, 535-6). I upravo zbog ovoga prioriteta i božanske prisutnosti i prostornosti možemo reći kako nitko ne može "pobjeći od Božje prisutnosti" (Ps 139), što također znači da ne postoji mjesto kamo bi mogli pobjeći od Boga koji ljubi u slobodi.

### **5. 5. Peti binarni odnos: postojanost i svemoćnost**

Sljedeći elementi Barthovog sustava su postojanost i svemoćnost, kao peti binarni odnos božanskih savršenosti. Barth koristi termin *postojanost* umjesto klasičnog termina *nepromjenjivost*. Barth preferira postojanost kao termin koji ne ograničava Boga niti ga stavlja u stanje nepokretnosti, jer je on onaj koji je "vječno aktualiziran" (Barth 494, 556). Barth ne želi opozvati ili ograničiti vitalnost Boga koji je "nov svako jutro" (Tuž 3:23). Postojanost formalno svjedoči istinitosti savršenosti i na taj način savršenosti Božjoj. Ako kažemo da je Bog onaj koji ljubi u slobodi, tada kažemo da je to tvrdnja postojane i nenarušive Božje naravi. Ako smo rekli da je Bog milost, svetost, milosrđe, pravednost, strpljivost, mudrost, jedinstvo i sveprisutnost, onda je to stalno tako unutar Božje naravi, budući je postojanost također ubrojena unutar odnosa božanskih savršenosti koje su povezane u jedinstvu sa božanskom savršenošću i naravi. Bog ne može opozvati samoga sebe:

Na svakome mjestu on je istovjetan i sebi dosljedan. Njegova ljubav ne može prestati biti njegovom ljubavlju niti njegova sloboda njegovom slobodom. Samo bi on mogao sebe napasti, promijeniti, izobličiti ili uništiti. Ali upravo u ovoj točki on je "nepromjenjivi" Bog. Niti u jednom trenutku ili na nekakvom mjestu on se ne može i neće okrenuti protiv sebe ili si proturječiti. To neće uraditi unutar svoje slobode ni zbog svoje ljubavi (Barth 494-5, 556).

Postojanost nije savršenost koja obuzdava ili limitira božansku slobodu, ona je ustvari potvrda božanske slobode. Smještajući postojanost unutar savršenosti božanske slobode, želimo reći kako je Bog "nepromjenjivo" slobodan, slobodan u postojanosti i bez pogreške. Ipak, u postojanosti se potvrđuje i ljubav, jer "ako je Bog ušao u prijateljski odnos sa čovjekom u njegovom grijehu i ostaje biti njegovim prijateljem, ponovno to je bio i jest slobodan i pozitivan čin" (Barth 506, 569). Ljubav je također potvrđena u slobodi kao što je postojanost u tandemu sa svemoćnosti.

Božanska savršenost svemoći je jedan od najvećih segmenata unutar Barthove diskusije o božanskim atributima. Iz tog razloga nastojat ćemo dati osnovan pregled svemoći.

Najprije, svemoć se odmah povezuje sa svojim parom postojanošću. Kao sve-mogući Bog, Bog je postojan u svojoj svemoći kao i svemoćan u svojoj postojanosti. Svemoć se dalje prenosi na sve druge božanske savršenosti. U skladu s tim mogli bismo reći kako su sve Božje savršenosti svemoćne: svemoćna milost, svetost i tako dalje (Barth 523, 588). Ovo također znači da svemoćnost nije sila bez povezanosti: to znači da sila u sebi i po sebi nije Bog, već radije Bog je sila, i to istinita i realna sila. Na ovaj način svemoć razumijemo kao *potentia* (silu s mogućnošću), ali u isto vrijeme i bez podjele *postestas* (autoritet ili vladavina) kao što to Barth definira: “moralna i zakonita mogućnost” (Barth 526, 591).<sup>10</sup> Tako u stvari ne postoji *potentia* bez *postestas*. Kada Bog po svojoj naravi djeluje svemoćno, on to čini u sili i pravedno. To djelo koje proizlazi iz božanske savršenosti svemoći naziva se sveuzročnost. Barth nastoji pojasniti odnos između svemoći i sveuzročnosti:

Trebamo razumjeti da Božja svemoć postaje njegova sveuzročnost tako što Bog uzima i veže druge realnosti na sebe u ljubavi, ne prestajući biti Bog i svemoćan u sebi, u uzvišenosti po kojoj je on također uzvišen i za te druge realnosti, za nas, i za nas u svojoj sveuzročnosti (Barth 528, 593).

Pomiješati sveuzročnost sa svemoći je anatema za Bartha. Ako fokus stavimo na Božju uzročnost (stvorenje), a ne na Boga koji je svemoćan, tada slavljenje gubi svoj značaj. Upravo je to pogreška koju čine većina tradicionalnih pristupa kada govore o Božjem atributu svemoći, miješaju sveuzročnost sa svemoći (Barth 528, 594). Za Bartha:

Gotovo sve ovisi o tome jesmo li razlučili njegovu svemoć od njegove sveuzročnosti: ne na slavu nepoznatog svemoćnog bića koje je iznad i iza svojega djela, već na slavu svemoćnog Boga koji je prisutan s nama u svojem djelu i kojega poznajemo po njegovom samootkrivenju; na slavu njegovog božanstva, po slobodi njegove ljubavi, bez koje njegova ljubav ne bi bila božanska ljubav ni prepoznatljiva kao takva (Barth 528, 594).<sup>11</sup>

10 Barth ovdje također navodi sljedeće: “Bog ne može nigdje biti ispred onoga što je dobro, ali je uvijek i svugdje povezan sa njim.”

11 Barth je djelomično pažljiv prema tvrdnji François Turretinija: “Potentia Dei, quae est principium exequens operationum divinarum, nihil aliud est quam ipsa Essentia Divina extra se productiva, per quam concipitur ut potens facere ea omnia quae vult, vel velle potest; quae hinc ante omnia distinguenda venit à potestate seu ἐξουσίᾳ, quae ius & auctoritatem aliquid faciendi norat, cùm potentia innuat demum in conceptu suo vim & facultatem agendi.” Vidjeti, François Turretini, *Institutio theologiae elencticae, Quaestio XXI* (Geneva: Apud Samuelem De Tournes, 1688), 270. Engleski prijevod ovo pogrešno pripisuje Quenstedtu.

Uspostavljajući tu važnu distinkciju između svemoći i sveuzročnosti, Barth dodaje još dvije dimenzije razumijevanju svemoći. Ono što je vrlo očito, ako li netko samo i promotri sadržaj *CD* II.1 jest nepostojanje sveznanja. To je zbog toga što Barth sveznanje vidi kao dio svemoći. Uz sveznanje, Božja sveopća volja je također pripisana Božjoj svemoći. Bog je: "Osobni Stvoritelj svih osobnih bića, duhovni Stvoritelj svih duhova. Kao takav on je svemoćan u svome znanju i svojoj volji i njegova svemoć je svemoć njegovog znanja i volje" (Barth 543, 611). To znači da Bog zna što je Božja volja, a budući da je Bog sveznajući, Bog želi ono što Bog zna i sve ovo se odvija unutar božanske savršenosti svemoći. Bog također poznaje Božju narav i sukladno tomu Bog želi ono što je u Božjoj naravi, onaj koji ljubi u slobodi. Bog "nije primoran činiti ono što čini... on čini ono što on čini zato što to želi" (Barth 588-9, 664). U zaključku treba reći da svemoć treba razumjeti primarno kao svemoć ljubavi koja zna i želi, ljubav koja djeluje, zna i želi u slobodi.

### **5. 6. Šesti binarni odnos: Vječnost i slava**

Vječnost i slava su posljednji binarni odnos unutar Barthovog sustava božanskih savršenosti. Bog je vječan, a vječnost je za Bartha trajanje koje "nema vremena", ipak s druge ga strane "ima i paralelno je njemu" (Barth 608, 686). Postoji trojedinstvo koje je uključeno u božansku vječnost. To znači da je vječnost u isto vrijeme početak, sredina i kraj, a budući da je sve to odjednom, ono je "čisto trajanje", a u tome čistom trajanju "Bog je slobodan" i to utoliko koliko je to trajanje "dio njegovog bića" (Barth 608-9, 685-6). Božja vječnost je trajna i na taj način ostvaruje svoju svemoć nad vremenom. Budući da je Bog vječan u svojoj naravi, ona označava njegovu slobodu. S druge strane, čovječanstvo postoji u vremenu i nema nikakvu silu nad vremenom.

Božanska savršenost vječnosti funkcionira s obzirom na vrijeme na isti način kao što božanska savršenost sveprisutnosti funkcionira s obzirom na prostor. Jednostavnije rečeno, Božja vječnost okružuje, obuhvaća, prožima i vlada nad vremenom (Barth 613, 691-2).<sup>12</sup> Odnos između vremena i vječnosti postaje složeniji kada Barth počinje promatrati materijalnu stranu utjelovljenja. U tome slučaju vječnost, a da ne prestaje biti vječnošću, postaje vrijeme. Iz ovoga Barth zaključuje kako "Božju vječnost ne možemo razumjeti kao puku bezvremenost. Vječnost i Bog sam postaju vrijeme, a da Bog ne gubi osobinu vječnosti. Bog uzima vrijeme i čini ga svojim" (Barth 617, 695). U ovome činu postavljanja vremena u vječnost "stvarno stvoreno vrijeme zahtjeva u Isusu Kristu i u svakome činu vjere u njega karakter i pečat vječnosti, a život u njemu zahtjeva posebne

12 Ovo ponovno možemo vidjeti na slijedećim stranicama: 623 (*CD*) i 703 (*KD*): "Božja vječnost je u vremenu. Vrijeme je samo po sebi u vječnosti".



karakteristike vječnoga života” (Barth 617, 696). To je ponovno savršenost Božje slobode gdje je Bog slobodan po svojoj vječnosti, ali ipak u svojoj ljubavi okreće se prema drugačijem.

Okrećući se prema drugome aspektu binarnog odnosa, Barth napominje kako je “Božje biće vječno u slavi” te da nas i ovo razmatranje Božje slobode “ponovno i posljednji put vodi prema Božjoj ljubavi” (Barth 640-1, 722). To je podsjetnik ljepote i iznimne izbalansiranosti unutar konstrukcije Barthove doktrine o božanskim savršenostima. Barth koristi slavu kao mikrokozmos i podsjetnik njegovog osnovnog sustava:

Slavu Božju, koja uglavnom opisuje njegovu slobodu, gospodstvo i preuzvišenost, i na taj način zasigurno pripada drugoj seriji božanskih savršenosti o kojima se govorilo u ovoj cjelini, kao posljednji i uzvišeni predikat božanske slobode, može se razumjeti jedino ako se pod božanskom slobodom razumije Božja sloboda da ljubi (Barth 647, 730).

Bog ljubi zato što je slavan. Božja slava povezana ljubavlju u slobodi ukazuje na to da je Bog slavan u sebi i od sebe, ali također i na to da je Bog kao takav otkriven u činu otkrivenja. Time se želi reći kako Božja slava proizlazi i obasjava čovječanstvo i na taj način božanska slava postaje svjetlo koje prosvjetljuje čovječanstvo. Čineći to: “Božja slava je Božji odgovor zbog slavljenja koje dolazi od njegovog stvorenja” (Barth 647, 730). Slava postaje izobilje koje izvire i proljeva se unao-kolo. Čovječanstvo u činu slavljenja nema svoj vlastiti glas, već je ono radije “eho i refleksija slave Gospodinove” (Barth 648, 731). Isto može biti rečeno za ostatak stvorenja.

Božja slava također sadrži Božju ljepotu. Bog je predivan po svojoj jedinstvenosti i različitosti. U njemu je privlačnost: Bog je poželjan. Barth nastavlja dalje govoreći kako Božja ljepota i u skladu s tim, slava, daje užitak, stvara želju i nagrađuje s uživanjem. Bog to čini jer je Bog takav. Bog je “ugodan, poželjan, pun uživanja, zato što na prvom i posljednjem mjestu on sam jest ono što je ugodno, poželjno i puno užitka” i, na kraju, to je ono “na što mislimo kada kažemo da je Bog predivan” (Barth 651, 734).

Treba iznijeti završnu opasku kao sažetak savršenosti slave kao što to Barth čini: “Bog sebe daruje stvorenju. To je njegova slava otkrivena u Isusu Kristu i to je sažetak cijele doktrine o Bogu” (Barth 671, 757).

## 6. Zaključak

Ovaj rad nastojao je iznijeti opći pregled strukture Barthovog sustava doktrine o božanskim savršenostima i tako objasniti međusobni odnos savršenosti jedne prema drugoj, kako već one same sačinjavaju savršenost božanske naravi u je-

dinstvu svoje višestrukosti. Barthov je sustav jedinstven, lijep i balansiran. Zbog svoje unutarnje međupovezanosti, napredovanja prema naprijed i u isto vrijeme vraćanja na početak, izazov je za razumijevanje i praćenje. Ovim se želi reći da ovakav pregled može poslužiti samo kao početak većeg, šireg i detaljnijeg proučavanja Barthovog razumijevanja božanske savršenosti, posebice kako ova diskusija ulazi u druga doktrinarna područja.

Kako bi proširili svoje razumijevanje, ovdje su dva prijedloga. Najprije, djelo Osthövenera treba ponovno učiniti dostupnim. Treba ga prevesti na engleski jezik kako bi otvorili mogućnost veće diskusije. Drugo, treba uraditi analizu utjecaja na Barthovu doktrinu božanskih savršenosti. Holmes je radio na tradicionalnim utjecajima koje primjerice nalazimo u Polanusu. Međutim, veći utjecaj može se naći u Schleiermacheru. Ova ideja rodila se unutar analize Barthovog proučavanja Schleiermachera, kao i promatranjem Schleiermacherovih djela. Ovaj utjecaj, prirodno, ima svoje pozitivne i negativne aspekte.

Dakako, kroz razmatranje temeljne građe moguće je, kako sam Barth kaže: “puno jasnije izreći temeljnu istinu koja je sadržaj božanskog bića i koja stvara određeni oblik toga bića. Taj oblik određen je svojim sadržajem” (Barth, 660, 745). Aspekti strukture i građe Barthove teologije božanskih savršenosti trebaju biti još više istraženi, osobito s obzirom na međuvjerski dijalog. Pristupajući tom dijalogu, važno je da svaki sugovornik ima široko i duboko razumijevanje o najvažnijoj temi zbog koje se i pristupa dijalogu, a to se svakako odnosi na temelje doktrine o Bogu. Kada o tome govorimo, za Bartha je svakako riječ i o Božjim savršenostima. Zasiurno Bartha ne možemo isključiti iz dijaloga koji treba doći. To sve skupa znači da trebamo jasnije i dublje razumijevanje ovoga aspekta Barthove teologije.

## Literatura

- Barth, Karl (1956). *Church Dogmatics 1.2: The Doctrine of the Word of God*. Edited by G.W. Bromiley and T. F. Torrance. Edinburgh: T&T Clark.
- Barth, Karl (1957). *Church Dogmatics II.1: The Doctrine of God*. Edited by G.W. Bromiley and T. F. Torrance. Edinburgh: T&T Clark.
- Barth, Karl (1987). *Die Kirchliche Dogmatik II.1.1&2: Die Wirklichkeit Gottes*. Studienausgabe 8-9. Zürich: Theologischer Verlag Zürich.
- Hendry, George (1978). “The Freedom of God in the Theology of Karl Barth.” *Scottish Journal of Theology* 31, no. 3 (1978).
- Holmes, Christopher R. J. “The Theological Function of the Doctrine of the Divine Attributes and the Divine Glory, With Special Reference to Karl Barth and His Reading of the Protestant Orthodox.” *Scottish Journal of Theology*

61, no. 2 (2008).

Hunsinger, George (1991). *How to Read Karl Barth: The Shape of His Theology*. New York: Oxford University Press.

Jüngel, Eberhard (2001). *God's Being Is in Becoming: The Trinitarian Being of God in the Theology of Karl Barth*, Translated by John Webster. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company.

Osthövener, C. D. (1996). *Die Lehre von Gottes Eigenschaften bei Friedrich Schleiermacher und Karl Barth*. Berlin: de Gruyter.

Turretini, François (1688). *Institutio theologiae elencticae, Quaestio XXI*. Geneva: Apud Samuelem De Tournes.

*Preveo David Kovačević*

Eric J. Titus

**The Perfections of God in the Theology of Karl Barth:  
A Consideration of the Formal Structure**

*Abstract*

*This treatment of the perfections of God in the theology of Karl Barth serves as an introduction and summary of Barth's thinking on this topic as found in Church Dogmatics II.1. The focus of the article is weighted to the formal side of Barth's construction while not ignoring material considerations. As such, the author considers Barth's understanding of God as the One who loves in freedom, general characteristics of Barth's understanding of divine perfections, and more specifically the dialectical dyadic paradigm used by Barth in his construction.*